

การศึกษาบริบท ปัญหา ความต้องการและแนวทางในการบริหารจัดการ
กองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษาบ้านหนองพอก ตำบลหนองพอก
อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
Study of Context, Problems, Needs and Approaches in Management
Village fund. Case Study: Ban Nong Phok, Nong Phok Subdistrict, Nong
Phok District, Roi Et Province

กชนฤพล ขจรเสนห์¹ จิราภรณ์ ชามอนตรี² อัจฉราภรณ์ จุฑาผาด³ สุตินา ฮามอำไพ⁴
Kodnaritpol Khajohnsaneh, Jiraporn Chamontree, Atcharaporn Jutapad
Sutima Hamcumpai

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบท ปัญหาและความต้องการในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษา บ้านหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด และ 2) ศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษา บ้านหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มเป้าหมายคือ สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งหมด 187 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ศึกษาบริบทในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.72, SD = 0.06), ศึกษาปัญหาในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.75, SD = 0.03) และศึกษาความต้องการในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.70, SD = 0.05) และ 2) แนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.76, SD = 0.04)

คำสำคัญ (Keywords): กองทุนหมู่บ้าน; การบริหารจัดการกองทุน; แนวทางการบริหารจัดการ

Received: 2021-01-13 Revised: 2021-01-19 Accepted: 2021-01-22

^{1 2 3 4} คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด Faculty of Business
Administration and Accounting Roi Et Rajabhat University. e-mail: atcharaporn.ju@gmail.com

Abstract

This research aims to 1) A study of the context, problems and needs of village fund management, A case study of Ban Nong Phok, Nong Phok District, Roi Et Province. And 2) Study guidelines for village fund management. A case study of Ban Nong Phok, Nong Phok District, Roi Et Province. This research is a quantitative research. Using survey research methods. The target audience is Total Village Fund members: 187. The researcher used a specific selection method. The research tool was a questionnaire and The data was analyzed using basic static values, such as percentage, mean and standard deviation. The research results were found that 1) Study the context of village fund management. At the highest level ($\bar{X}$ = 4.72, SD = 0.06), Study problems in village fund management. At the highest level ($\bar{X}$ = 4.75, SD = 0.03) and Study the needs of fund management At the highest level And 2) Guidelines for village fund management At the highest level ($\bar{X}$ = 4.76, SD = 0.04).

Keywords: Village fund; Fund management; Management guidelines

บทนำ (Introduction)

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายของรัฐบาลได้ริเริ่มโครงการนี้ขึ้นเพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชน ในเรื่องการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหา เสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองขึ้นในปี พ.ศ. 2544 เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองร่วมกันของสมาชิกในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมอบงบประมาณตั้งต้นให้กองทุนละ 1 ล้านบาท กำหนดให้ชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยภูมิปัญญาของตนเอง โดยการดำเนิน นโยบายสาธารณะดังกล่าวมุ่งที่จะเสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น ให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตในการบริหารจัดการหมู่บ้านด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง กล่าวคือ ให้ประชาชนบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านด้วยตนเอง การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพและ เกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชนในหมู่บ้าน หัวใจสำคัญคือการมีส่วนร่วมของประชาชน (คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2544) และการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555–2559) เป็นการพัฒนากายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง โดยเน้นให้ ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตภาค

เกษตรกรรมและการประกอบการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) กองทุนหมู่บ้านจึงนับเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับประชาชนที่ไม่มีทุนรอนเริ่มต้นและไม่มีหลักทรัพย์ในการค้ำประกันเงินกู้จากสถาบันการเงินต่าง ๆ มีความมุ่งหวังที่จะกู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้านมาใช้เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ (สุกานดา ผิวอ่อนดี, อุษณีย์ เส็งพาณิชย์และธัมมะทินนา ศรีสุพรรณ, 2558) การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานของชุมชนบรรลุ ซึ่งชุมชนจะต้องมีการบริหารจัดการในการกระจายบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุน

บ้านนอกพอก หมู่ที่ 11 อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณให้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน มีคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยชาวบ้านที่เป็นสมาชิกกองทุน จำนวน 10 คน และมีผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษา โดยมีหน้าที่หลักในการบริหารเงินกองทุนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อสมาชิกทุกคนในกองทุน แต่ยังคงพบปัญหาในการดำเนินงานของกองทุน คือ คณะกรรมการของกองทุนหมู่บ้านไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองเท่าที่ควร ไม่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทการบริหารงานของกองทุน ขาดความเข้าใจในการประสานงานในเรื่องต่าง ๆ ที่สมาชิกควรได้รับทราบเกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน และยังขาดความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม ใช้เงินกู้ยืมผิดวัตถุประสงค์ การส่งคืนเงินกู้ไม่ตรงเวลา การติดตามทวงหนี้ค่อนข้างลำบาก ซึ่งสาเหตุมาจากหลายปัจจัย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) ซึ่งนับเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากองทุนหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็งเป็นอย่างมาก

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาบริบท ปัญหา ความต้องการ และแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษา บ้านนอกพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ดนั้น มีการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างไร เนื่องจากโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองพอกถือว่าเป็นพื้นที่หนึ่งที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากโครงการเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในชุมชน และเพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อที่จะนำแนวทางไปใช้ในการบริหารจัดการงานของกองทุนหมู่บ้านเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงต่อไปและสามารถยกระดับการบริหารจัดการของกองทุนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกว่าเดิม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาบริบท ปัญหาและความต้องการในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษา บ้านนอกพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

2. เพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษา บ้านนอกพอก อำเภอนอกพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research)

2. กลุ่มเป้าหมาย

สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งหมด 187 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นสมาชิกของกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน บ้านนอกพอก อำเภอนอกพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ความคิดเห็นในการศึกษาบริบท ปัญหา ความต้องการ และแนวทางในการจัดการกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษา บ้านนอกพอก ต.นอกพอก อ.นอกพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดและตัวแปรการวิจัย โดยผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และนำแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบอัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) รวมทั้งหมด 0.915

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนาม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน บ้านนอกพอก อ.นอกพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่องการศึกษาบริบท ปัญหา ความต้องการและแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษา บ้านนอกพอก อำเภอนอกพอก จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ศึกษาบริบท ปัญหาและความต้องการในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษา บ้านนอกพอก อำเภอนอกพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาบริบท ในการจัดการทุนหมู่บ้าน

รายการ	χ	S.D.	การแปลผล
1. ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาเครือข่าย	4.63	0.59	มากที่สุด
2. ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านมีการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร ภายในกลุ่มกองทุน	4.65	0.53	มากที่สุด
3. ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านมีความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการเครือข่าย	4.68	0.47	มากที่สุด
4. ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านจัดอบรม เพื่อเพิ่มทักษะและประสบการณ์ภายในเครือข่าย	4.65	0.58	มากที่สุด
5. ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนแหล่งเงินทุนหมุนเวียนจากภาครัฐ/สถาบันการเงินอื่น ๆ	4.73	0.55	มากที่สุด
6. ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนด้านความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่	4.75	0.59	มากที่สุด
7. ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านได้มีการพัฒนาในเรื่องของการชำระเงินได้หลายช่องทาง	4.70	0.56	มากที่สุด
8. ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านมีการจัดเก็บข้อมูล/เอกสารของสมาชิกและประวัติการกู้ยืม แบบทันสมัย	4.78	0.53	มากที่สุด
9. ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านมีการจัดการระบบแบบเป็นมาตรฐาน	4.83	0.45	มากที่สุด
10. ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านได้ทั่วถึง	4.80	0.41	มากที่สุด
รวม	4.72	0.06	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาบริบทในการบริหารจัดการทุนหมู่บ้าน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. 0.06) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้วิจัยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านมีการจัดการระบบแบบเป็นมาตรฐาน ($\bar{X} = 4.83$, SD = 0.45), 2) ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านได้ทั่วถึง ($\bar{X} = 4.80$, SD = 0.41), 3) ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านมีการจัดเก็บข้อมูล/เอกสาร ของสมาชิกและประวัติการกู้ยืมแบบทันสมัย ($\bar{X} = 4.78$, SD = 0.53) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

รายการ	χ ²	S.D.	การแปลผล
1. ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดในการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาเครือข่าย	4.68	0.53	มากที่สุด
2. ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านควรให้มหาวิทยาลัยจัดอบรมเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือ เพื่อการแลกเปลี่ยน และแบ่งปันองค์ความรู้ให้กับสมาชิกในกลุ่ม	4.65	0.48	มากที่สุด
3. ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านควรให้มหาวิทยาลัยเข้ามามีส่วนร่วมในการอบรมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริการจัดการเครือข่าย	4.65	0.53	มากที่สุด
4. ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านควรให้มหาวิทยาลัยเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มทักษะและประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับสมาชิกภายในเครือข่าย	4.75	0.49	มากที่สุด
5. ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านควรได้รับการสนับสนุนแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาใช้ในการหมุนเวียน และพัฒนากิจการจากภาครัฐ/สถาบันการเงินอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	4.88	0.33	มากที่สุด
6. ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านควรได้รับการสนับสนุนฝึกอบรมด้านความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยสมัยใหม่ เพื่อให้พัฒนาในเรื่องของการจัดเก็บข้อมูล และการติดต่อสื่อสารภายในกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	4.65	0.58	มากที่สุด
7. ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านควรได้รับการอบรม พัฒนาทักษะเพื่อต่อยอดให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ในเครือข่าย	4.80	0.46	มากที่สุด
8. ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านควรได้รับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลของสมาชิกภายในกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	4.78	0.53	มากที่สุด
9. ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านควรได้รับการจัดระบบการ	4.85	0.45	มากที่สุด

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
จัดการกองทุนภายในหมู่บ้าน			
10. ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านควรได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยโดยนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์	4.83	0.45	มากที่สุด
รวม	4.75	0.07	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, $SD = 0.03$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อซึ่งผู้วิจัยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านควรได้รับการสนับสนุนแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาใช้ในการหมุนเวียน และพัฒนากิจการ จากภาครัฐ/สถาบันการเงินอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.88$, $SD = 0.33$) 2) ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านควรได้รับการจัดระบบการจัดการกองทุนภายในหมู่บ้าน ($\bar{X} = 4.85$, $SD = 0.45$) 3) ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านควรได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยโดยนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.83$, $SD = 0.45$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ท่านคิดว่าควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ในการใช้เครือข่ายภายในกองทุนหมู่บ้าน	4.58	0.59	มากที่สุด
2. ท่านคิดว่าควรมีระบบฐานข้อมูลของสมาชิกทั้งหมด พร้อมรายละเอียดในการกู้ยืม	4.63	0.54	มากที่สุด
3. ท่านคิดว่าทำควรตรวจสอบข้อมูลการกู้ยืมของท่าน ผ่านระบบมือถือ หรือคอมพิวเตอร์	4.68	0.57	มากที่สุด
4. ท่านคิดว่าควรมีการจัดอบรม ให้ความรู้ในการเข้าใช้ระบบฐานข้อมูล	4.63	0.59	มากที่สุด
5. ท่านคิดว่าควรมีการจัดเก็บข้อมูลแยก ระหว่างเงินทุน	4.70	0.56	มากที่สุด

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
จากภาครัฐ/สถาบันการเงินอื่น ๆ ให้เป็นสัดส่วน			
6. ท่านคิดว่าควรมีการจัดทำฐานข้อมูลสำหรับการชำระเงินกู้ในแต่ละครั้ง เพื่อป้องกันใบเสร็จสูญหาย	4.73	0.51	มากที่สุด
7. ท่านคิดว่าควรมีการออกใบเสร็จด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อความเป็นมาตรฐาน	4.70	0.52	มากที่สุด
8. ท่านคิดว่าควรมีกลุ่มในการติดต่อสื่อสารออนไลน์ ภายในสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน และกลุ่มกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	4.75	0.54	มากที่สุด
9. ท่านคิดว่าควรมีการพัฒนาในเรื่องของการชำระเงิน ให้มีความหลากหลายและสะดวกสบาย ให้กับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	4.78	0.48	มากที่สุด
10. ท่านคิดว่าควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ให้กับสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อให้การติดต่อสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น	4.85	0.43	มากที่สุด
รวม	4.70	0.05	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ภาพรวมของความต้องการในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, $SD = 0.05$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อซึ่งผู้วิจัยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ท่านคิดว่าควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ให้กับสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อให้การติดต่อสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น ($\bar{X} = 4.85$, $SD = 0.43$), 2) ท่านคิดว่าควรมีการพัฒนาในเรื่องของการชำระเงิน ให้มีความหลากหลายและสะดวกสบาย ให้กับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ($\bar{X} = 4.78$, $SD = 0.48$), 3) ท่านคิดว่าควรมีกลุ่มในการติดต่อสื่อสารออนไลน์ ภายในสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน และกลุ่มกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ($\bar{X} = 4.75$, $SD = 0.54$) ตามลำดับ

2. ศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษา บ้านหนองพอก ต. หนองพอก อ.หนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

รายการ	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
1. มีการจัดการระบบบริหารจัดการภายในกลุ่มให้แบบเป็นมาตรฐาน	4.83	0.45	มากที่สุด
2. มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อให้การติดต่อสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น	4.80	0.41	มากที่สุด
3. การจัดเก็บข้อมูล/เอกสาร ที่ทันสมัย	4.79	0.53	มากที่สุด
4. มีการอบรมให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกลุ่มกองทุน เทคโนโลยีสมัยใหม่ จากมหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4.85	0.43	มากที่สุด
5. มีการพัฒนาช่องทางการชำระเงิน ให้มีความหลากหลาย และสะดวกสบาย ให้กับสมาชิก	4.78	0.48	มากที่สุด
6. มีกลุ่มในการติดต่อสื่อสารออนไลน์ ภายในสมาชิกกลุ่มกองทุน	4.75	0.54	มากที่สุด
7. มีการจัดทำฐานข้อมูลสำหรับการชำระเงินกู้ในแต่ละครั้ง เพื่อป้องกันใบเสร็จสูญหาย	4.73	0.51	มากที่สุด
8. มีการออกใบเสร็จด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อความเป็นมาตรฐาน	4.70	0.52	มากที่สุด
รวม	4.76	0.04	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, $SD = 0.04$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อซึ่งผู้วิจัยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การอบรมให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกลุ่มกองทุน เทคโนโลยีสมัยใหม่ จากมหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.85$, $SD = 0.43$), 2) มีการจัดการระบบบริหารจัดการภายในกลุ่มให้แบบเป็นมาตรฐาน ($\bar{X} =$

4.83, SD = 0.45) และ 3) มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อให้การติดต่อสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น ($\bar{X}$ = 4.80, SD = 0.41) ตามลำดับ

จากผลการวิจัยดังกล่าวจะพบว่าบริบทของกองทุนหมู่บ้านจะต้องมีการจัดการระบบการบริหารจัดการให้เป็นมาตรฐานและไปในทิศทางเดียวกัน มีการจัดระบบให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยโดยมีการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการประชาสัมพันธ์ให้กับสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้านได้ทราบโดยผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อให้การติดต่อสื่อสารมีประสิทธิภาพ และพัฒนาช่องทางการชำระเงินให้มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายให้กับสมาชิกกองทุน โดยนำเอาแนวทางในการอบรมให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกลุ่มกองทุน เทคโนโลยีสมัยใหม่ จากมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้กับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาบริบท ปัญหา ความต้องการและแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษา บ้านหนองพอก อำเภอนอกพอก จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 187 คน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ศึกษาบริบท ปัญหาและความต้องการในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษา บ้านหนองพอก อำเภอนอกพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาดังกล่าวในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาพบว่า กองทุนหมู่บ้านมีการจัดการระบบแบบเป็นมาตรฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เยาวลักษณ์ แถมศิริ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในเขตเทศบาลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า 1) สมาชิกกองทุนหมู่บ้านโดยรวมและจำนวนตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในเขตเทศบาลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรืองศิลป์ ภูแก้ว (2554) ได้ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน บ้านโคกศรีทองหลาง ตำบลโคกสีทองหลาง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า 1) ความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน บ้านโคกศรีทองหลาง ตำบลโคกสีทองหลาง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการศึกษาปัญหาในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาพบว่า ท่านคิดว่ากองทุนหมู่บ้านควรได้รับการสนับสนุนแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาใช้ในการหมุนเวียน และพัฒนากิจการ จากภาครัฐ/สถาบันการเงินอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพาภรณ์ บัณฑิตพัฒน์และคณะ (2561) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้าน บ้านไทรปวน ตำบลศรีภูมิ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้าน บ้านไทรปวน ตำบลศรีภูมิ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ คือ คณะกรรมการไม่มีความรู้ และความสามารถในการจัดทำงบการเงิน ส่งผลให้การจัดทำงบการเงิน วันสิ้นปีต้องใช้ระยะเวลาในการจัดทำนาน และการนัดประชุมสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเข้าประชุม ไม่ครบทุกคน และสมาชิกกองทุนทุกคนต้องสมัครมาปณกิจเพื่อเป็นหลักค้ำประกันของผู้กู้ยืมเงิน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระพงษ์ เองฉ้วน (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านสมิหลา ตำบลแหลมสัก อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ พบว่า ปัญหาด้านงบประมาณ กลุ่มกองทุนหมู่บ้านมีงบประมาณไม่เพียงพอต่อจำนวนประชากรที่ขอกู้ ต้องหาจากแหล่งสถาบันการเงินอื่น

ผลการศึกษาความต้องการในการบริหารจัดการทุนหมู่บ้าน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาพบว่าควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ให้กับสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้านผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อให้การติดต่อสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ราศรี พันสถา (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านวัดศรีโคมคำพะเยา : กรณีศึกษา เฉพาะกองทุนหมู่บ้านโคมคำพะเยา ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า ด้านการจัดการองค์กรจะต้องพิจารณารับสมัคร การพิจารณาการกู้ยืม การชำระเงินคืน การทำบัญชี และการตรวจสอบเงินกองทุน รวมถึงการประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้สมาชิกภายในกลุ่มกองทุนได้ทราบความเคลื่อนไหว และทางอำเภอจัดอบรมพัฒนากิจกรรมกองทุนอยู่เสมอ ในเรื่องของการบริหารการเงิน การจัดทำบัญชีที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และสอดคล้องกับ สถาพร โสภาศรี (2559) ได้ศึกษารูปแบบและวิธีการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีประสิทธิภาพ พบว่า 1) ผู้นำชุมชนเข้มแข็งสามารถชักนำสมาชิกที่กู้ยืมเงินทุกคนปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ สามารถควบคุมไม่ให้เกิดการผิดนัดชำระหนี้ 2) เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งเป็นชุมชนพึ่งพาตนเองได้ มีเงินหมุนเวียนในระบบ จัดสวัสดิการ หรือประโยชน์ส่วนรวมแก่ประชาชนในชุมชน และ 3) สังคมและวัฒนธรรมชุมชนเข้มแข็ง มีการทำกิจกรรมที่เป็นประเพณีร่วมกันของประชาชนในชุมชน นอกจากนี้ผลการวิจัยในประเด็นความต้องการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ให้กับสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ยังสอดคล้องกับเสกสรรค์ สนวา และคณะ (2557) ที่วิจัยเรื่องการศึกษาศักยภาพ สภาพปัญหา และความต้องการของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า กระบวนการรับบริการและประสิทธิภาพการให้บริการจากหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานท้องถิ่นที่ต้องดำเนินการมีอยู่ 3 ประการ ได้แก่ 1.การให้บริการต้องมีความเท่าเทียมและเสมอภาคกันในการให้บริการ ตลอดจนบุคลากร เจ้าหน้าที่ต้องให้บริการด้วยความเป็นมิตร มีการยิ้มแย้ม ทักทายประชาชนผู้มาขอรับบริการ 2. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการ

ปฏิบัติงานของหน่วยงานและของเจ้าหน้าที่เพื่อให้มีการปรับปรุงกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ และ 3. ควรมีการติดป้ายประชาสัมพันธ์กระบวนการขั้นตอนการดำเนินงานให้มีความชัดเจนและเป็นปัจจุบัน ควรมีเครื่องสำหรับการจัดบัตรคิวอัตโนมัติสำหรับบางหน่วยงาน

2. ศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษา บ้านนอกพอก อำเภอนอกพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาพบว่าควรมีการอบรมให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกลุ่มกองทุน เทคโนโลยีสมัยใหม่ จากมหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชยาภา คำเมรี (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตเทศบาล ตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม พบว่าด้านสภาวะแวดล้อมควรสร้างความเข้าใจให้กับคณะกรรมการและสมาชิกในการเป็นนิติบุคคลของกองทุนหมู่บ้าน ด้านปัจจัยนำเข้า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านบางรายยังมีความไม่เข้าใจเกี่ยวกับเงินกองทุน และด้านผลผลิตจะต้องหาคนที่มีความรู้ความสามารถด้านการเงิน และบัญชีเข้ามาช่วยในการดำเนินงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญคล่อง เรืองแสนและคณะ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในเขตอำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า กองทุนหมู่บ้าน ต้องการให้กองทุนแห่งชาติ จัดทำระบบบัญชีมาตรฐานพร้อม Program การจัดเก็บข้อมูลตามที่ทางราชการต้องการ และสามารถประมวลผลข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ได้ พร้อมทั้งคู่มือการใช้ระบบเพื่อให้กองทุนนำไปใช้ให้เป็นระบบบัญชีเดียวกัน ซึ่งในขณะนี้กองทุนมีเงินสามารถซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ได้

กองทุนหมู่บ้านเป็นนโยบายของรัฐบาลได้ริเริ่มโครงการนี้เพื่อเป็นการเสริมสร้างการพึ่งพาตนเองของคนในชุมชนในเรื่องการสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม สามารถสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ชุมชน หากมีการนำเอาหลักการบริหารจัดการกองทุนที่ดีมาใช้ รวมไปถึงการที่กองทุนมีผู้นำที่เหมาะสม มีความรู้ความสามารถ และได้รับความร่วมมือ การมีส่วนร่วมจากสมาชิกและคนในชุมชนและสร้างการรับรู้สร้างความเข้าใจในเป้าหมาย ทิศทาง การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านที่ชัดเจน ซึ่งจะส่งผลให้บรรลุวัตถุประสงค์และให้มีประสิทธิภาพซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการวางแผนการคืนเงินกู้ พร้อมดอกเบี้ย และเบี้ยปรับการส่งล่าช้าเมื่อครบกำหนดให้ชัดเจนซึ่งในแต่ละปีถ้าถึงวันครบกำหนดชำระหนี้ทางคณะกรรมการควรจะมีการประชาสัมพันธ์ให้แก่สมาชิกทราบล่วงหน้าประมาณ 2 เดือน

2. การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านต้องมีการจัดวางนโยบายการบริหารจัดการที่เหมาะสมและมีความชัดเจนเป็นรูปธรรม สามารถนำไปปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านได้อย่างสอดคล้องและมีประสิทธิภาพ

3. กองทุนหมู่บ้านต้องมีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสาร เรื่องแผนการคืนเงินกู้ พร้อมดอกเบี้ย และเบี้ยปรับการส่งล่าช้าและการสื่อสารข้อมูลของกองทุนให้มีความชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรสนับสนุนให้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลของกองทุนหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิก และคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างการรับรู้ สร้างความเข้าใจในเป้าหมายวัตถุประสงค์ ทิศทาง การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งจะส่งผลให้บรรลุวัตถุประสงค์และให้มีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการสื่อสารในช่องทางต่าง ๆ ที่มีความทันสมัยอย่างต่อเนื่องด้วยข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน และสามารถเข้าถึงได้ง่าย

2. กองทุนหมู่บ้านควรจัดให้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทั้งผู้ที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการ สมาชิก และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกระดับเพื่อเพิ่มศักยภาพในการรับมือและใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ให้มากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการยกระดับการปฏิบัติงานของกองทุนหมู่บ้านให้สามารถรองรับเทคโนโลยีและความต้องการของคนในชุมชนที่มากขึ้นตามยุคสมัย

3. ควรศึกษารูปแบบในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านอื่น ๆ ในชุมชนใกล้เคียง หรือกองทุนต้นแบบเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (2544). คู่มือการดำเนินงานสำหรับ

คณะกรรมการสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและอำเภอ เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

ชยาภา คำเมรี. (2557). การบริหารงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตเทศบาล ตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม :

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- บุญครอง เรืองแสนและคณะ. (2559). การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในเขตอำเภอม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารการเมืองการปกครอง. 6(1). 133–150.
- ยุพาภรณ์ บัณฑิตพุดและคณะ. (2561). รูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้าน บ้านไทรปวน ตำบลศรีภูมิ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์. การประชุมวิชาการระดับชาตินานาชาติ ครั้งที่ 2.บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 970 –978.
- เยาลักษณ์ แถมศิริ. (2553) การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในเขตเทศบาลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม.การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ราศรี พันสถา. (2546). การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านวัดศรีโคมคำพะเยา : กรณีศึกษา เฉพาะกองทุนหมู่บ้านโคมคำพะเยา ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. พะเยา : มหาวิทยาลัยพะเยา.
- เรืองศิลป์ ภูแก้ว. (2554). ความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน บ้านโคกศรีทองกลาง ตำบลโคกสีทองกลาง อำเภอลือปทุม จังหวัดมหาสารคาม. การบริหารงานท้องถิ่น. ชัยภูมิ: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- วีระพงษ์ เอ่งฉ้วน. (2553). “การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านสมิหลา ตำบลแหลมสัก อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่”. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สถาพร ไสภาศรี. (2559). “การจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ชุมชนศาลาแดงเหนือ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี”. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- เสกสรรค์ สนาว, สมใจ ภูมิพันธ์, ก้องเกียรติ สุขเกษม, ปรมัตถ์ โปตาพล และธนาภรณ์ พันทวี. (2557). การศึกษาศักยภาพ สภาพปัญหา และความต้องการของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. สถาบันวิจัยและพัฒนา. ร้อยเอ็ด : มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). รายงานการติดตามและประเมินผลโครงการภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.